

## บทที่ ๕

### สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

#### ๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศีลสิกขาของคัมภีร์สุราเมรัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ ศึกษาความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราเมรัย ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัย โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัยสรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังต่อไปนี้

##### ๕.๑.๑ ความเป็นมาของการบัญญัติศีลข้อสุราเมรัย มีประเด็นที่ค้นพบคือ

การบัญญัติ กฎระเบียบที่สร้างขึ้นเพื่อบังคับใช้ในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ ในที่นี้หมายถึงข้อบัญญัติพระวินัย ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎให้พระสงฆ์ปฏิบัติตาม และบัญญัติไปตามกฎธรรมดาสังคมความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ทำดีทำชั่ว หรือรักษาศีลละเมิดศีล ย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมชาติของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรม ระดับที่สอง ได้แก่ระดับวินัยหรือระดับที่เป็นวินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติ คือ วางหรือกำหนดขึ้น ไว้เป็นทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชนหนึ่งพระพุทธองค์ทรงบัญญัติขึ้นเพื่ออนุเคราะห์ประโยชน์แก่มนุษย์ทั้งปวง เป็นหลักการที่สำคัญที่สุดแห่งพระพุทธศาสนา และเพื่อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติแก่หมู่ชนในโลกนี้ ไม่ให้ตกอยู่ในความประมาท เพื่อให้ตั้งมั่นอยู่ในอัปมาทธรรม เพราะความไม่ประมาทเป็นยอดแห่งกุศลธรรมทั้งปวง เพราะฉะนั้น พระองค์ทรงตรัสต่อเรื่องสมณะที่สมบูรณ์ด้วยศีล ทั้ง ๓ ประการ คือ จุฬศีล(ศีลย่อย) มัชฌิมศีล(ศีลกลาง) และมหาศีล (ศีลใหญ่) หมายถึงศีลที่เป็นหลักความประพฤติของพระภิกษุ องค์ประกอบของสุราเมรัยและมัชชะ ในที่นี้ หมายถึง ส่วนประกอบหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบเป็นส่วนใหญ่ ส่วนของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องประกอบที่ทำให้เกิดเป็นรูปขึ้นใหม่ จะกำหนดว่า ครอบงำประกอบของการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนแล้วว่า องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดการกระทำของมนุษย์นั้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำอะไรก็ตาม เพราะเมื่อมีการกระทำที่เกิดขึ้น ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สิ่งนั้นย่อมมีองค์ประกอบเป็นเครื่องกำหนดช่วยอำนวยให้สำเร็จประโยชน์ทั้งสี่ขององค์ประกอบของศีลข้อสุราเมรัย ประการ ดังนี้

๑. บรรดาสุรา เป็นต้น น้ำดื่มอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความ
๒. จิตมีความเป็นผู้ใคร่จะดื่มปรากฏ
๓. ผู้ดื่มถึงความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น
๔. น้ำเมาที่ดื่มแล้วไหลล่องเข้าไปในลำคอ

พระพุทธโฆษาจารย์ได้ให้ความหมายของคำว่า สุรา ว่า น้ำเมา ที่เขาค้มกลืนด้วยแข็งเป็นต้นคำว่า มัชชะ นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ หมายถึง น้ำเมา คือสุรา และเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทและเสพติดให้โทษจากขอบข่ายและความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้นโดยสรุปความได้ดังต่อไปนี้

๑. มีวัตถุที่เป็นที่ตั้งแห่งความเมาก้าว คือ สุราเมรัยและของเมานั้น เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นต้นเหตุ

๒. มีเจตนา คือ ความจงใจหรือความพยายามเกิดขึ้นเป็นเหตุ ให้มีการค้มกินน้ำเมาหรือขอเมา อันเป็นไปทางกาย เพราะมีประสงค์กลืนกินเป็นเครื่องสนับสนุนส่งเสริมชักจูงหรือจูงใจ

ทั้งนี้ สิ่งเสพติดทั้งปวง ย่อมเป็นที่ประมวลมาซึ่งสาเหตุแห่งความประมาท ในเพราะความเมา มึนเมา แม้จะมีชื่อเรียกต่างกันก็ตาม แต่เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความเมาแล้วย่อมไม่พ้นคำจากคำว่า มัชชะ ของเมาทั้งสิ้น ดังนั้น สุราเมรัยและของเมา โดยความก็คือ สิ่งเสพติด ซึ่งจะมีโทษมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับขนาดและปริมาณของการใช้หรือเสพ จึงเป็นความหมายที่สมบูรณ์ในนิยามแห่งศีลข้อที่ ๕นี้ ท่านโบราณจารย์จึงจัดคนผู้ดื่มสุราไว้เป็น คนบ้า ๘ ประเภทตามลักษณะอาการที่ปรากฏเกิดขึ้นดังนี้ ๑) บ้าเพราะกาม และความโลภ ๒) บ้าเพราะความโกรธ มุ่งร้าย ๓) บ้าเพราะทวิสตัญญาเพี้ยน ๔) บ้าเพราะความหลง ตกอยู่ในอำนาจอวิชชา ๕) บ้าเพราะผีสิง ตกอยู่ในอำนาจผี ๖) บ้าเพราะดีเดือด ดีกำเริบ ๗) บ้าเพราะสุรา พิชสุราเรื่อรัง ๘) บ้าเพราะประสบความเสื่อมและความเศร้าโศก

#### ๕.๑.๒. ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัย มีประเด็นที่ค้นพบคือ

การล่วงละเมิด หมายถึง การประพฤติดิฝดข้อบัญญัติที่ตั้งขึ้น เช่น การล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่ว่าด้วยสุราเมรัย คือการฝดศีลที่ว่าด้วยการค้มน้ำเมา เป็นที่ตั้งแห่งความประมาทก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ดังนั้นผู้วิจัยจะได้ศึกษาเกี่ยวกับพุทธวิธีแก้ปัญหาล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ในด้านต่าง ๆ คือ (๑) ด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตคือปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิต หมายถึง ความทุกข์หรือความเสื่อมโทรมของสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ สาเหตุของโรคทางกายและโรคทางใจ ที่มาจากการเสียดแทงทำให้เกิดความไม่สบายกายและไม่สบายใจ ซึ่งสาเหตุ

ของปัญหา คือการไม่สำรวจระวังและการไม่ละเว้นจากการเสพสุราเมรัยและของเมา ซึ่งพระพุทธรศาสนาสอนว่า คนทั้งหลายในโลกนี้เกิดมาแล้วเป็นโรคกันอยู่ ๒ ชนิด คือ โรคทางกาย และโรคทางใจ (๒) ด้านการศึกษาปัญหาการศึกษา หมายถึง ความหย่อนสมรรถภาพ หรือศักยภาพในการเรียนรู้ ทางสติปัญญา เนื่องมาจากสาเหตุแห่งการเสพสุราเมรัยและของเมา จึงเป็นปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นที่แผ่มาในรูปการศึกษา หรือพัฒนาการทางการศึกษาตนเอง และสังคม จัดว่าเป็นความบกพร่องทางการศึกษาที่เกิดขึ้นเพราะการกระทำโดยองคร่วม อันนำไปสู่การขาดหลักการบริหารและพัฒนาการศึกษาตนเองและคนข้างเคียงซึ่งหมายถึง การมีเครื่องสนับสนุนหรือเครื่องมืออำนวยความสะดวกและพัฒนาที่ผลิตหลักเกิดขึ้นและแนวทางตามที่จะควรจะมีจะเป็น ปัจจัยดังกล่าวนี้ เรียกว่า ปัจจัยให้เกิดมิถุนาภิภู ๒ คือ๑)ปรโตโฆสะ๒)อโยนิโสมนสิการ (๓) ด้านครอบครัวปัญหาที่ได้รับผลกระทบโดยอ้อมจากการที่มี สมาชิก หรือคนในครอบครัวติด หรือเสพสุราเมรัยและของเมา อันก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความทุกข์ช้อยาก ความลำบากในการประกอบอาชีพ หรือการฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีพอ ทำให้เกิดเสียทรัพย์ เพราะใช้จ่ายไปในทางจัดหาซื้อสุรา เป็นต้น มาเสพมาจัดเลี้ยงกันจึงทำให้รายได้ ที่ได้รับมาจากค่าแรงงานได้ถูกนำไปจัดหาอบายมุขและในที่สุด ก็นำไปสู่ปัญหาประทุษร้ายร่างกายและจิตใจและอื่น ๆ ที่จะเกิดตามมาอีกมาก เช่นปัญหาอาชญากรรม การทำร้าย การปล้น การข่มขืน การฆ่ากันตาย ในระหว่างสมาชิกในครอบครัวซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำดังที่ปรากฏเป็นข่าวก็มี ไม่ปรากฏก็มีในสังคมไทย ปัจจุบัน(๔) ด้านเศรษฐกิจปัญหาการขาดแคลนในการใช้จ่าย กล่าวคือการไม่รู้จักรักการขยันหมั่นหารักษาเก็บไว้ใช้ในสิ่งที่สมควรใช้ และการไม่รู้จักรักใช้จ่ายในสิ่งที่สมควรใช้จ่าย อีกอย่างหนึ่งอาจเป็นเพราะมีความยุ่งยากซับซ้อนที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหา เพราะสุราเมรัยและของเมาเป็นคนเหตุการณ์ประกอบอาชีพที่ดี การดำเนินชีวิตที่ดีย่อมฝืดเคืองขัดสน และมูลเหตุประการหนึ่งที่เป็นเหตุเกิดในที่นี้ คือ การล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ คือ การดื่มสุราเมรัยและของเมา ดังปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมไทยทั่วไปในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่พ่อแม่ ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว จักต้องดูแลบรรดาลูกที่อยู่ในวัยเรียนหนังสือ และใช้จ่ายในการต่าง ๆ เพื่อการศึกษา หรือเพื่อการทำงานอื่น ๆ ที่เกี่ยว(๕) ด้านสังคมโดยภาพรวมหมายถึง อุปสรรคและความขัดข้องที่เกิดขึ้นแก่สังคมทุกสังคม เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ อาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการศึกษาปัญหาการปกครอง และปัญหาครอบครัว เนื่องจากสาเหตุปัญหาที่เกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ เป็นสำคัญในการวิจัยนี้ เพราะเป็นปัญหาของสังคมโดยองคร่วม โดยเฉพาะในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมพุทธวิธีในการแก้ไขปัญหารื่องสุราเมรัยและของเมาแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ให้เห็นสาระสำคัญ ๆ ๑ ประการ คือ

๑. แก่ที่องค์ประกอบภายนอกคือ สภาพแวดล้อมหรือสังคม กล่าวคือสิ่งแวดล้อมทางสังคมไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน ค่านิยมวัตถุทั้งหลาย ที่มีแต่สิ่งยั่วยุทางอบายมุขอยู่ทั่ว ๆ ไม่ทุกหัวมุมเมือง จนที่สุดกลายเป็น การบริโภคนิยม อันเป็นแนวความคิดที่ผิด ๆ ไม่มีความถูกต้องชอบธรรม ที่เอาแต่บริโภคใช้สอยเรียกว่าวัตถุนิยม

๒. แก่ที่องค์ประกอบภายใน คือตัวบุคคลเอง ให้รู้จักคิด คิดเป็น คิดโดยแยกคางมีจิตสำนึกในการใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา มีพัฒนาทางด้านกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์และด้านปัญญาเป็นเครื่องนำไปสู่การแก้ที่ตัวเราเอง หรือที่กิเลสของตนเอง เพื่อสกัดกั้นสิ่งเร้าในภายในไม่ให้เกิดขึ้น และที่เกิดขึ้นแล้ว ก็จำกัดพิจารณาเพื่อละ และไม่ให้เจริญมากขึ้น เรียกว่า กิเลสคาม

๓. แก่ที่ระบบการศึกษาที่ไม่เหมาะสม ที่ยังหาบูรณาการแห่งการศึกษาไทยไม่จบ เพื่อยกฐานะด้านพัฒนาการศีลธรรมจริยธรรมตลอดจน การรักษาวินัยธรรมประเพณี ให้สูงขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะการแก้ที่มีการศึกษาแล้ว การพัฒนาโดยองค์รวมทั้งสิ้น ก็จักบังเกิดขึ้นเอง โดยรวมเรียกย่อ ๆ ว่า แก่ที่องค์ประกอบภายนอกและภายในตลอดจนสร้างบูรณาการแห่งการศึกษาตามหลักพุทธธรรมให้ครบถ้วนทั้ง ๓ ประการเหล่านี้ จึงเป็นที่ไหลมาแห่งกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง

### ๕.๑.๓. โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุรา มีประเด็นที่ค้นพบคือ

โทษอันเกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุรานั้น มีมาก การดื่มสุรา จึงเป็นเรื่องที่ควรจงดเว้น พระพุทธทวงนะในคัมภีร์พระไตรปิฎกมาพิจารณากัน เพราะท่านได้แสดงไว้อย่างครบถ้วนพอเพียงที่ใครๆ จะเห็นสมจริงว่าการดื่มสุราเป็นข้อควรจงดเว้นจริงๆ ในพระไตรปิฎกดังกล่าวถึง การหมกมุ่นในการเสพของมึนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทท่านระบุโทษของสุราไว้ ๖ ประการ คือ(๑) เสียทรัพย์ สิ้นเงินตรา (๒) ก่อความทะเลาะวิวาท (๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรค สุรานำโรคมาให้หมายความว่า การดื่มเหล้าทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บหลายอย่างตามมาหลายอย่างโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา มีอยู่เป็นอันมาก ก็มีดังต่อไปนี้(๑)ทางเดินอาหารเหล้าทำให้กระเพาะอาหารและลำไส้อักเสบ(๒) ทางระบบประสาท เหล้าทำให้มือสั่น ตามัวทำให้เกิดวิกลจริต ที่เรียกว่า บ้าพิษสุรา (๓) ระบบทางเดินโลหิตเหล้าถ้าดื่มพอสมควร ทำให้ชีพจรเต้นเร็ว ถ้าดื่มมากทำให้ชีพจรอ่อนลงเต้นระยะไม่เท่ากัน และสุดท้ายหมดสติ(๔) ต่อมไม่มีสาย เหล้าทำให้อักเสบเรื้อรังทำให้เกิดโรคเบาหวาน ปวดข้อ และเป็นโรคตับแข็ง(๕) ระบบการหายใจเหล้าทำให้ผู้ดื่มหายใจช้าลง ระยะไม่เท่ากัน(๔) เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง (๕) เป็นเหตุให้ขาดhiri (๖) บั่นทอนกำลังปัญญา ทำให้เกิดปัญหาในสังคมที่เริ่มจากสังคมเล็ก ๆ คือสังคมภายในครอบครัวขยายมาเป็นปัญหาสังคมใหญ่ในประเทศชาติบ้านเมืองสาเหตุก็มาจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ เป็นที่มาของการเสียทรัพย์เงิน

ทอง สูญเสียทรัพยากรบุคคลอันเป็นที่รักไป สร้างความปวดใจให้คิดตัวไปทั้งภพนี้และภพหน้า นี่ก็  
สาเหตุมาจากการเสพลิงของที่มีนเมาที่ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ

## ๕.๒ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องศีลข้อดื่มน้ำสุราเมรัยในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะไว้  
เป็นแนวทางศึกษาต่อไป ดังนี้

๑. ควรศึกษาข้อห้ามของการดื่มน้ำสุราเมรัย ที่มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา  
เปรียบกับข้อห้ามในศาสนาอื่น ๆ

๒. ควรศึกษาถึงเสพลิงประเภทที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ผิดศีลธรรมสมควรแก่  
สังคมไทยหรือไม่ โดยเฉพาะบหรี สุราหรือเหล้า เบียร์ ไวน์ บหรีนั้นถือว่าเป็นอันตรายต่อผู้สูบ  
และผู้อยู่ใกล้เคียง จึงมีคำเตือนแก่ผู้สูบบหรี ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงอันตรายที่เกิดจากการ  
สูบบหรี แต่ในทางตรงกันข้าม ถือว่าเป็นสิ่งเสพลิงประเภทที่ถูกกฎหมาย กลับไม่มีคำเตือนให้  
เห็นอันตรายแก่ผู้เสพ

๓. ควรศึกษาผลที่เกิดจากการล่วงละเมิดศีลข้อสุราเมรัย ในทางพระพุทธศาสนา น่าจะ  
มีการศึกษาเปรียบเทียบกับศาสนาอื่น ๆ ว่ามีผลเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

### ๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

ในด้านสังคม เพราะสุราเมรัยและของมีนเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คน  
ประมาทย่อมขาดสติ อันเป็นเหตุให้ทำความชั่ว การดื่มน้ำสุราทำให้เกิดความสูญเสียมากไม่ใช่เฉพาะ  
คนสามัญชนเท่านั้น แม้แต่ผู้ที่มีคุณธรรมพิเศษ เมื่อดื่มน้ำสุราเข้าไปแล้ว ก็ทำให้เกิดความเสื่อมเสีย  
มารยาท เป็นที่น่าอับอายพร้อมคุณธรรมที่ดีที่มีด้วยก็เสื่อมไปด้วยซึ่งถือว่าเป็นการทำลายคุณภาพ  
ชีวิตของมนุษย์ด้วยกันดูจากข่าวอาชญากรรมจากหนังสือพิมพ์หรือทีวีเพราะฉะนั้นควรมีการ  
รณรงค์ให้เลิกดื่มน้ำสุราหากเป็นได้รัฐบาลไม่ควรผลิตสุราส่วนคนที่ดื่มแล้วต้องพาไปบำบัดรักษาให้  
หายหากทั้งภาครัฐและเอกชนประชาชนเลิกจากการดื่มน้ำสุราได้รัฐก็ไม่ต้องเสียงบประมาณในการ  
รณรงค์และอุบัติเหตุก็จะไม่เกิดขึ้น สังคมก็อยู่ร่มเย็นเป็นสุข

### ๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้สนใจจะทำวิจัยครั้งต่อไปมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ควรมีศึกษาการงดการดื่มน้ำสุราของชุมชนในหมู่บ้านต่างๆ

๒. ควรมีการวิเคราะห์การเกณฑ์การล่วงละเมิดในการดื่มน้ำสุรา

๓. ควรศึกษาวิเคราะห์โทษและประโยชน์ของการดื่มน้ำสุราเมรัยในแต่ละศาสนา